

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/127/2024
Identifikačné číslo spisu: 8722201281
Dátum vydania rozhodnutia: 28.01.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Šobichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:8722201281.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu JUDr. Denisa Vékonyho a Mgr. Petra Melichera v spore žalobcu: W. I. D., narodený XX. C. XXXX, Š. XXX, Š., zastúpený spoločnosťou: Beňo & partners advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Poprad, Nám. sv. Egídia 40/93, IČO: 44 250 029, proti žalovanému: K. I. J., narodený XX. K. XXXX, G. - N., B.L. XXX/X, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 20C/32/2022, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 14. decembra 2023 sp. zn. 3Co/63/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaný má právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo dňa 02. júna 2023 č.k. 20C/32/2022-452 zamietol žalobu žalobcu a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100 %.

2. Svoje rozhodnutie prvoinštančný súd odôvodnil tým, že žalobca sa podanou žalobou domáhal ochrany osobnosti, do ktorej mal zasiahnuť žalovaný, ktorý ako fyzická osoba a tiež ako prednosta Okresného úradu G. uverejnil na sociálnej sieti Facebook vyjadrenia k postupu žalobcu v rámci jeho pôsobenia na odbore starostlivosti o životné prostredie Okresného úradu G.. Podľa súdu prvej inštancie je sloboda prejavu základným pilierom demokratickej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k verejným veciam a vynášať o nich hodnotové sudy. K veciam verejným pritom nepochybne patrí činnosť orgánov verejnej moci, vrátane činnosti súdov a sudcov a taktiež činnosť osôb pôsobiacich vo verejnom živote. Tieto činnosti môžu byť verejne posudzované, pričom pri ich kritike platí z princípu demokracie vyplývajúca ústavná prezumpcia, že ide o kritiku dovolenú. Medzi stranami nebolo sporné, že žalovaný na sociálnej sieti zverejnil svoje výhrady rozhodovacej činnosti žalobcu ako zamestnanca na odbore starostlivosti o životné prostredie Okresného úradu G.. Zo žiadneho vykonaného dôkazu však nevyplývalo, že by žalovaný hodnotil súkromný život žalobcu a v žiadnom

svojom výstupe žalovaný neoznačil žalobcu menom. Jeho statusy na sociálnej sieti sa obmedzili výlučne na hodnotenie výsledkov rozhodovacej činnosti žalobcu. Článok 19 Ústavy Slovenskej republiky i článok 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, chráni právo každého na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života, obydliá a korešpondencie. Nie pracovných aktivít ani ich výsledkov. Zverejnenie hodnotiaceho úsudku o výsledkoch pracovnej činnosti osoby verejného záujmu, ktoré sa netýka osobného súkromia fyzickej osoby, ale súvisí výlučne s pracovnými aktivitami, tak nemôže byť neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti, keďže zverejnenie výsledkov aktivít orgánu samosprávy či správneho orgánu by malo byť v súlade s verejným záujmom. Uchádzač o verejnú funkciu si musí byť vedomý toho, že miera jeho súkromia bude podstatnou mierou znížená a výsledky jeho činnosti budú predmetom posúdenia verejnosťou či nadriadenými.

3. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie odôvodnil podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a v zmysle zásady zodpovednosti za výsledok v spore priznal v celom rozsahu úspešnému žalovanému nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100 %.

4. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu tento rozsudok súdu prvej inštancie rozsudkom zo dňa 14. decembra 2023 sp. zn. 3Co/63/2023 potvrdil a žalovanému priznal voči žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Rozsudok odvolací súd odôvodnil, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, zo zistených skutočností vyvodil správny právny záver a svoje rozhodnutie zdôvodnil v rozsahu, ktorý obstoje v konfrontácii s požiadavkami kladenými na kvalitu súdnych rozhodnutí. V plnom rozsahu potom odkázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku prvoinštančného súdu a na zdôraznenie jeho správnosti uviedol, že nebolo sporné, že žalobca zastával funkciu hlavného radcu - vedúceho odboru starostlivosti o životné prostredie na Okresnom úrade v G. Jeho pozícia mala základ v štátnozamestnaneckom pomere. Titulom tejto pozície žalobca posudzoval vplyvy na životné prostredie vo veci geotermálneho vrtu v P.. Práve táto okolnosť a reakcia žalovaného (zverejnená na sociálnej sieti) na úradné postupy žalobcu mala zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu. Žalobca tak nepochybne bol článkom štátnej správy ako jednej zo základných činností štátu, a to v oblasti starostlivosti o životné prostredie. Z tejto pozície žalobcu je potrebné vnímať aj jeho zaradenie súdom prvej inštancie do oblasti verejného záujmu. Verejný záujem možno vymedziť ako záujem, resp. záujmy, ktoré by bolo možné označiť za obecné či verejné, a je tak spojený s činnosťami, ktorých výsledkom je čo najväčší prínos pre maximálny počet subjektov. Osoba verejného záujmu je širší pojem ako štátny úradník, či verejný činiteľ. Žalobca ako hlavný radca - štátny zamestnanec tak bezpochyby bol osobou patriacou do oblasti verejného záujmu. V nadväznosti na uvedené potom stojí otázka, či bol žalobca ako štátny zamestnanec povinný strpieť vyjadrenia nadriadeného na sociálnej sieti a kde boli hranice slobody prejavu žalovaného ako prednostu okresného úradu, ktorý síce nie menovite, ale v konečnom dôsledku adresne, kritizoval postupy žalobcu v rámci jeho pracovných činností. Odvolací súd zastáva názor, že prejav žalovaného na sociálnej sieti je potrebné zaradiť do kategórie občianskych, a teda požívajúcich zvýšenú ochranu. Obsah žalovaným zverejnených príspevkov nevykazuje známky diskretnosti. Ide o seriózne vyjadrenie nespokojnosti žalovaného ako nadriadeného voči rozhodovacej činnosti žalobcu ako vedúceho odboru starostlivosti o životné prostredie. Otázkou ostáva, či naznačený spôsob je korektný. Polemika o zvolenom spôsobe prejavu žalovaného je namieste. No aj napriek tomu je odvolací súd toho názoru, že prejavy žalovaného voči žalobcovi vedú ustáť čo do ochrany slobody prejavu, ktorá sa dostáva do nožnej kontroverzie s osobnostnými právami žalobcu. Žalovaný sa dopustil kritiky pracovnej činnosti žalobcu, neadresne, ale poznateľne. Kritizoval profesijnú sféru žalobcu, pričom kritika tohto druhu požíva vyššiu ochranu, než kritika zasahujúca do súkromnej sféry jednotlivca. Žalovaný sa kritiky profesijnej činnosti žalobcu dopustil ako jeho nadriadený, t.j. prednosta okresného úradu, na sociálnej sieti Facebook. Podľa názoru súdu žalobca nepreukázal, že vyjadrenia žalovaného zasiahli do jeho osobnostných práv. Zverejnením kritiky o profesijnej činnosti dotknutej osoby verejného záujmu by mohlo za istých okolností dôjsť k zásahu do práva na súkromie, a to vtedy, ak by publikované vyjadrenia znížili dôstojnosť alebo vážnosť dotknutej osoby. V danej veci sa však odvolací súd nedomnieval, že k zásahu takej intenzity došlo, pretože vzhľadom na okolnosti prípadu téma posudzovania vplyvov na životné prostredie spadá do sféry

verejnej diskusie. Sloboda prejavu má svoje hranice a ani vrcholový politik, či verejný funkcionár nie je povinný strpieť čokoľvek. Za danej situácie však žalovaný nepublikoval o žalobcovi informácie takého charakteru, ktoré by znamenali zásah do jeho osobnostných práv. Vyjadrenia žalovaného predstavovali serióznú kritiku pracovnej činnosti žalobcu, ktorá mohla byť a aj sa stala predmetom verejnej diskusie. Je nepochybné, že tejto kritiky sa dopustil nadriadený voči podriadenému, pričom v tejto súvislosti žalobca namietal, že sa zodpovedá verejnosti, a nie svojmu nadriadenému. Je pravdou, že zvolený spôsob kritiky a platformy, na ktorej bol realizovaný, možno nebol úplne korektný. Na druhej strane je však akceptovateľný. Ak žalobca argumentoval tým, že žalovaný mal ako jeho nadriadený iné právne prostriedky, ktorými mohol vyjadriť nesúhlas s jeho pracovnými postupmi, tak samotný žalobca tvrdil, že žalovaný voči nemu inicioval disciplinárne konanie, či znížil mu známku pri služobnom hodnotení. To znamená, že žalovaný využil aj iné dostupné prostriedky. Zároveň využil prostriedky sociálnych sietí.

6. Rozhodnutie o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP s poukazom na úspešnosť žalovaného v odvolacom konaní.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP a žiadal, aby bol rozsudok odvolacieho súdu, prípadne i súdu prvej inštancie zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie.

8. Uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ odôvodnil tým, že vyššie súdy, predovšetkým však Najvyšší súd, Ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva, pre účely posúdenia zásahu do práva na ochranu osobnosti definujú „osobu verejne činnú“ zásadne užšie ako urobil súd prvej inštancie a odvolací súd. Oba súdy dospeli k záveru, že na žalobcu v postavení vedúceho odboru okresného úradu je potrebné hľadieť ako na „osobu verejného záujmu“, ktorá má požívať zníženú mieru ochrany osobnostných práv. V tomto rozsahu je ich rozhodnutie v hrubom rozpore s rozhodovacou činnosťou vyšších súdov, ktorá za „osoby verejne činné“ považuje len osoby vo vrcholných funkciách výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci. Okrem toho konajúce súdy nesprávne použili pojem „osoba verejného záujmu“, ktorým definovali postavenie žalobcu, namiesto správneho a v judikatúre používaného výrazu „osoba verejne činná“. U takýchto osôb by mal byť v zmysle judikatúry „znížený prah citlivosti“ na kritiku, pretože moc pochádza od ľudí a ak si občania niekoho zvolia, majú právo ho slobodne kritizovať. Na prejednávajúcu vec sa však vyššie uvedený princíp nemôže vzťahovať. Žalobca bol obyčajným vedúcim odborom okresného úradu, teda radovým štátnym zamestnancom. Nie je voleným, ani menovaným funkcionárom. Nie je členom žiadnej politickej strany a za žiadnu stranu nikdy do funkcie nekandidoval. Pravidlo o „zníženej citlivosti“ treba vykladať reštriktívne a nie expanzívne. Ide o výnimočnú výnimku týkajúcu sa len verejne exponovaných, spravidla volených, alebo politicky menovaných osôb. Na podporu svojich tvrdení žalobca poukázal na rešerš judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky a rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Lingens proti Rakúsku z 08. júla 1986 a vo veci Oberschlick proti Rakúsku z 01. júla 1997, v ktorých súdy definujú verejne činnú osobu, ktorá má mať zníženú osobnostnú ochranu. Typicky ide o premiérov, ministrov, prezidentov policajného zboru, riaditeľov policajnej inšpekcie, ombudsmana, prezidenta NBS, starostov, poslancov. Osoba v postavení vedúceho odboru malého okresného úradu, alebo osoba v obdobne podriadenom postavení sa v tejto judikatúre nenachádza.

9. Uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodnil dovolateľ tým, že vo veci bola sporná rozhodujúca otázka - právo nadriadeného kritizovať pracovný výkon podriadeného prostredníctvom sociálnych sietí a tomu zodpovedajúca povinnosť podriadeného výkon tohto práva strpieť, ktorá otázka nebola doposiaľ predmetom rozhodovania odvolacieho súdu. Podľa dovolateľa sa štrasburská a domáca judikatúra zhoduje v tom, že právo na kritiku „verejne činných osôb“ má verejnosť, ktorou sa rozumejú samotní občania a celý tzv. tretí sektor od médií až po rôzne združenia. Takéto právo ale podľa dovolateľa nemá nadriadený voči podriadenému, ako to bolo v tomto spore. Medzi žalobcom v pracovnoprávnej pozícii podriadeného a žalovaným v pracovnoprávnej pozícii nadriadeného vznikol (okrem iného) odborný názorový spor ohľadom vplyvu geotermálneho vrtu na životné prostredie. Išlo o odbornú záležitosť, na ktorú mali podriadený a nadriadený odlišný právny názor a je irelevantné, koho právny názor bol správny. Žalovaný, pokiaľ mal za to, že dovolateľ

postupoval v rozpore s konkrétnymi právnymi predpismi, bol ako nadriadený povinný riešiť túto vec interne a to v prvom rade vo vzťahu k veci samej a následne, ak by to bolo dôvodné aj vo vzťahu k dovolateľovi. V pozícii nadriadeného bol povinný použiť primerané procesné postupy na odvrátenie hroziaceho následku ako napríklad nepodpísanie nesprávneho rozhodnutia, vydanie záväzného pokynu podriadenému zamestnancovi, prípadne použitie opravných prostriedkov voči už vydanému rozhodnutiu. Mohol voči žalobcovi použiť disciplinárne opatrenia ako napríklad upozornenie na porušenie služobnej disciplíny, zníženie osobného príplatku, výpoveď, okamžité skončenie služobného pomeru a iné. Okrem toho, ak mal za to, že žalobca vydal svoje rozhodnutie na základe korupcie, alebo klientelizmu, mal povinnosť podať vo veci trestné oznámenie. Žalovaný mal teda k dispozícii celý rád procesnoprávných nástrojov ako zamedziť následkom nesprávneho úradného rozhodnutia a prípadne ako disciplinárne postihnúť dovolateľa. To, čo urobil žalovaný je však nezákonný a necivilizovaný spôsob vybavovania si účtov. S vecným riešením problému to nemá nič spoločné. Žiadny právny predpis neopravňuje nadriadeného štátneho zamestnanca, aby vykonával svoju disciplinárnu právomoc nad svojimi podriadenými prostredníctvom sociálnych sietí a ani neopravňuje nadriadeného verejne ponižovať podriadených. Podriadený zamestnanec nemá možnosť sa brániť a ak ponižujúce príspevky zverejňuje nadriadený zamestnanec, dokonca sám riaditeľ úradu, existuje oveľa vyššia pravdepodobnosť, že im verejnosť uverí, než keby ich uverejňoval ktokoľvek iný. Uvedeným konaním sa aj úplne vytráca neverejnosť konania vo veci samej a neverejnosť disciplinárneho konania. Takéto niečo sa neprosto vymyká akýmkoľvek zásadám verejnej správy, ale predovšetkým zásadám slušnosti a morálky a úcte k vážnosti a dôstojnosti druhého človeka. Každá fyzická osoba konajúca v mene štátu môže vydať chybné rozhodnutie, ktoré môže byť zrušené vyšším orgánom a dokonca aj toto rozhodnutie môže byť zrušené ešte vyšším orgánom. Vychádza to z podstaty právneho štátu. Ale nedáva to žiadnemu nadriadenému právo a žiadnemu podriadenému povinnosť strpieť kvôli tomu verejné ponižovanie a ohováranie.

10. K dovolaniu žalobcu sa vyjadril žalovaný, podľa ktorého dovolateľom uvádzané dovolacie dôvody sú len jeho subjektívnymi názormi a dovolanie by malo byť zamietnuté ako nedôvodné. Uviedol, že postavenie a právomoci prednostu a vedúcich odborov okresných úradov, čo bolo postavenie medzi žalobcom a žalovaným v čase, kedy malo prísť k tvrdenému zásahu do osobnostným práv žalobcu žalovaným, upravuje zákon č. 180/2013 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy a Smernica Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 22. januára 2018 č. 14/2018, ktorou sa upravujú podrobnosti o vnútornej organizácii okresného úradu v znení neskorších smerníc. Vo veci výkonu štátnej správy na úseku starostlivosti o životné prostredie, do ktorej spadá aj úsek posudzovania vplyvov na životné prostredie, je vedúci odboru najvyšším štátnym úradníkom vo výkone štátnej správy na tomto úseku na úrovni okresu, je v postavení verejného činiteľa a prednosta nie je v tomto smere jeho nadriadeným zamestnancom, keďže prednosta výkon štátnej správy nevykonáva a nemá žiadnu kompetenciu do neho zasahovať. Verejné komentáre žalovaného sa netýkali pracovného výkonu podriadeného ako uvádza dovolateľ, ale komentovali medializované informácie týkajúce sa rozhodovania na Okresnom úrade G. na čo má aj prednosta okresného úradu ako občan ústavné práva. Žalovaný nielenže využil všetky jemu dostupné právne prostriedky a kompetencie prednostu, a keďže bol svedkom možnej závažnej trestnej činnosti páchanej aj osobou žalobcu, podal aj trestné oznámenie na Národnej kriminálnej agentúre Bratislava.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je v časti prípustné a v časti dôvodné.

12. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

13. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím

súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Aby na základe dovolania podaného v zmysle § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

15. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolací súd uvádza, že toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t.j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a zároveň sa týmto rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na definíciu pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ uvedenú v rozhodnutí najvyššieho súdu zo 6. marca 2017 sp. zn. 3Cdo/6/2017, kde sa uvádza: „Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.“ Podľa judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Okrem toho je potrebné, vzhľadom na základné princípy civilného sporového poriadku (čl. 2 ods. 2 CSP), považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, a to (aj) Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Súdneho dvora Európskej únie (III. ÚS 91/2021).

16. Dovolateľ v dovolaní namietal odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri posúdení osoby štátneho zamestnanca - tu vedúceho odboru okresného úradu, ako osoby verejne činnnej, ktorá musí mať „znížený prah citlivosti“ na kritiku, a to v súvislosti s kolíziou výkonu práva na slobodu prejavu s právom na ochranu osobnosti.

17. Podľa čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústavy“) každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena. Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

18. Podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené. Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

19. Podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie.

20. Podľa čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým televíznym alebo filmovým spoločnostiam. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

21. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

22. Podľa 12 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov osobnej povahy sa smú vyhotoviť alebo použiť len s jej prívolením. Podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy sa môžu bez prívolenia fyzickej osoby vyhotoviť alebo použiť primeraným spôsobom tiež na vedecké a umelecké účely a pre tlačové, filmové, rozhlasové a televízne spravodajstvo. Ani také použitie však nesmie byť v rozpore s oprávnenými záujmami fyzickej osoby.

23. K neoprávnenému zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby môže dôjsť mnohými spôsobmi. Na to, aby šlo o neoprávnený zásah, musí ísť o neoprávnený a nedovolený zásah, ktorý musí byť objektívne spôsobilý negatívne zasiahnuť do osobnosti fyzickej osoby a musí existovať príčinná súvislosť medzi zásahom a porušením osobnostných práv. Zásah môže byť oprávnený a dovolený v prípadoch, keď k nemu dala fyzická osoba súhlas, napr. s vyhotovením fotografie. Taktiež nepôjde o neoprávnený a nedovolený zásah v prípade existencie tzv. zákonných licencií vyplývajúcich z § 12 Občianskeho zákonníka. Neoprávneným zásahom do súkromia fyzickej osoby môže byť nielen rozširovanie údajov z jej súkromného života, ale aj vyhotovenie a uverejnenie podobizní fyzickej osoby a obrazových záznamov podoby fyzickej osoby.

24. Ak k tvrdenému zásahu do práva na ochranu osobnosti došlo v súvislosti s výkonom práva na slobodu prejavu, dostávajú sa do kolízie dve práva chránené ústavou a dohovorom, teda právo na slobodu prejavu (čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru) a právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti, ochranu mena a rešpektovanie súkromného a rodinného života (čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru). Pri riešení kolízie týchto práv súdna prax (napríklad uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 424/2015 z 1. júla 2015, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 152/08 z 15. decembra 2009 alebo rozhodnutia ESLP vo veci Axel Springer AG proti Nemecku zo 7. februára 2012 a Jishkariani proti Gruzínsku z 20. septembra 2018) stanovila rôzne relevantné kritériá na vyváženie práva na rešpektovanie súkromného života a práva na slobodu prejavu. Medzi uplatniteľné kritériá možno zaradiť príspevok k diskusii o všeobecnom záujme, ako známa bola osoba, ktorej sa do práva na ochranu súkromného života zasiahlo, a povaha jej predchádzajúceho správania, predmet vyhlásení, obsah, forma a dôsledky vyhlásení, spôsob získania informácií a ich pravdivosť. Pod vplyvom judikatúry ESLP pre účely posúdenia kolízie označených základných práv ústavný súd (II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, I. ÚS 408/2010, IV. ÚS 492/2012) formuloval kritériá testu proporcionality v užšom zmysle, ktorý je založený na hľadaní odpovedí na otázky, KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v tomto prípade „uverejnil“. Ústavný súd zároveň judikoval, že tento test proporcionality nemusí byť jediným univerzálnym nástrojom na komplexné zhodnotenie stretu základných práv, všeobecný súd je v zásade oprávnený argumentovať aj iným spôsobom, avšak jeho záver musí byť preskúmateľný, zdôrazňujúc, čo je pre prejednávajúcu vec podstatné a z akých dôvodov, tak, aby jeho argumentácia bola udržateľná aj z hľadiska garancií obsiahnutých v dohovore (IV. ÚS 295/2023).

25. Článok 26 ods. 4 ústavy a článok 10 ods. 2 dohovoru explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v ustanovení § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Vo veciach ochrany osobnosti musí byť vždy zohľadnená ochrana slobody prejavu, a to v rozsahu jej ústavných záruk, ako i záruk v zmysle dohovoru. Uvedené ustanovenia Občianskeho zákonníka preto nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou a dohovorom. Rozhodujúcou otázkou pre posúdenie jeho akceptovateľnosti v konkrétnom prípade je preto otázka jeho primeranosti, teda či obmedzenie práva na slobodu prejavu zodpovedá zásade proporcionality.

26. Obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné, len ak bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t.j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane spravodlivo vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom (nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 110/2020 z 30. novembra 2021).

27. Z okolností preskúmvanej veci je nesporné, že sudy nižších inštancií posudzovali, či žalovaný svojimi prejavmi na sociálnej sieti, ktoré sa týkali posudzovania vplyvu geotermálneho vrtu v P. na životné prostredie zo strany žalovaného ako štátneho zamestnanca vo funkcii hlavného radcu - vedúceho odboru starostlivosti o životné prostredie na okresnom úrade zasiahol do osobnostných práv žalovaného. Skúmajúc kritériá (bod 24.) testu proporcionality medzi právom žalobcu na slobodu prejavu a právom žalovaného na ochranu osobnosti konajúce sudy nižších inštancií dospeli k záveru, že žalovaný ako štátny zamestnanec je osobou verejne činnou (sudy nižších inštancií použili pojem osoba verejného záujmu, ktorý však nie je nesprávny ako uvádza dovolateľ ale je len pojmom širšieho obsahu ako pojem osoba verejne činná - k tomu pozri Bartoň, M. Svoboda projevu a její meze v právu České republiky. Praha: Linde, 2002, s. 50-53; Herczeg, J. Meze svobody projevu. Praha: Orac, 2004, s. 75-77 alebo Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1082-1086), ktorá musí mať „znížený prah citlivosti“ na kritiku svojej činnosti.

28. Dovolateľ namietajúci správnosť uvedeného právneho záveru odvolacieho súdu poukázal na to, že tento právny záver je odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu označil viaceré rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (nálezy vo veciach sp. zn. III. ÚS 385/2012, Pl. ÚS 1/2009, IV. ÚS 40/2003, II. ÚS 44/2000, III. ÚS 389/2021, IV. ÚS 284/2012, I. ÚS 689/2014, I. ÚS 655/2017, III. ÚS 286/2014 a uznesenia vo veciach sp. zn. I. ÚS 364/2006 a III. ÚS 491/2014) a dve rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Lingens proti Rakúsku z 08. júla 1986 a vo veci Oberschlick proti Rakúsku z 01. júla 1997.

29. S uvedeným názorom dovolateľa dovolací súd nesúhlasí a právny záver odvolacieho súdu vyjadrený vyššie považuje za súladný so svojou rozhodovacou praxou i rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít - ústavného súdu a ESLP. ESLP vo svojej rozhodovacej činnosti pri skúmaní statusu osoby, do ktorej osobnostných práv malo byť výkonom práva na slobodu prejavu zasiahnuté stanovil kategóriu osôb verejne činných, u ktorých limity prijateľnej kritiky sú širšie než u súkromných osôb (prvýkrát vo veci Lingens proti Rakúsku z 08. júla 1986, na ktorú odkazuje aj dovolateľ). Táto kategória osôb zahŕňa všetky osoby, ktoré sa nejakým spôsobom podieľajú na výkone verejnej moci, resp. na chode štátneho mechanizmu. Ide predovšetkým o politikov, za ktorých sú označovaní predstavitelia zákonodarnej, výkonnej moci i predstavitelia územných samospráv, ale aj kandidáti na takéto funkcie. Ďalej sa jedná napríklad o význačných podnikateľov, novinárov, slávnych športovcov, spevákov, osoby disponujúce s verejnými prostriedkami, osoby, ktoré vstúpili do verejnej arény svojím konaním-tzv. public figures by conduct“, sudcovia, prokurátori a ďalší (pozri Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská

úmluva o ľudských právach. Komentár. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1083).

30. Dovolaciemu súdu nie je známe žiadne jeho rozhodnutie ani žiadne rozhodnutie najvyšších súdnych autorít, ktorými by boli štátni úradníci vylúčení z kategórie osôb verejne činných. Takýmto spôsobom neposudzuje štátneho úradníka žiadne z rozhodnutí, na ktoré dovolateľ poukázal. Naopak, EŠLP vo svojich rozhodnutiach vo veciach Janowski proti Polsku; Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku alebo Busuioc proti Moldavsku alebo vo veci týkajúcej sa Slovenskej republiky - rozhodnutie EŠLP vo veci Lešník proti Slovensku zo dňa 11. júna 2003 uviedol, že limity prijateľnej kritiky môžu byť za istých okolností širšie v prípade štátnych úradníkov pri výkone ich funkcie ako v prípade súkromných osôb, aj keď sa nedá povedať, že štátni úradníci sa vedome vystavujú pozornej kontrole každého svojho slova alebo činu v takej miere ako politici, a že by preto malo byť s nimi zachádzané rovnako, pokiaľ ide o kritiku ich činnosti. Navyiac štátni úradníci sa musia tešiť dôvere verejnosti a nesmú byť nepatrične rušení, pokiaľ sa od nich očakáva, že budú úspešne plniť svoje úlohy, a môže sa preto ukázať ako nevyhnutné chrániť ich v dobe výkonu ich povinností pred nepríjemnými a abuzívnymi (škodlivými, zraňujúcimi, hrubými, alebo prekračujúcimi hranice - poznámka dovolacieho súdu) verbálnymi útokmi. Rovnako aj ústavný súd vo svojich rozhodnutiach (sp. zn. IV. ÚS 302/2010, III. ÚS 385/2012, III. ÚS 288/2017, IV. ÚS 200/2024) zahŕňa štátnych úradníkov do kategórie osôb verejne činných. Uviedol napríklad, že „Vecou verejnou je nielen všetka agenda štátnych orgánov a štátnych inštitúcií, ale aj osôb pôsobiacich vo verejnom živote, napr. činnosť politikov, úradníkov, sudcov, advokátov alebo kandidátov či čakateľov na tieto funkcie; vecou verejnou je aj umenie, vrátane novinárskych aktivít a showbiznisu a ďalej všetko, čo na seba upútava verejnú pozornosť. Tieto verejné záležitosti môžu a majú byť verejne posudzované (porovnaj nález ÚS ČR sp. zn. I. ÚS 453/03)“. (IV. ÚS 302/2010), že „Kategória osôb verejne činných zahŕňa všetky osoby, ktoré sa nejakým spôsobom podieľajú na výkone verejnej moci (politici, vrátane regionálnych politikov a kandidátov vo voľbách, sudcovia ako špecifická kategória, štátni úradníci, predstavitelia ozbrojených zložiek, iní verejní činitelia a pod.). Tieto osoby spravidla zastávajú volené či menované funkcie, výkon ktorých podlieha kontrole zo strany verejnej mienky ako často jedinej novej podobe neformálneho sankčného mechanizmu“. (III. ÚS 385/2012) alebo, že „činnosť štátnych zamestnancov môže byť podrobená kritike; keďže priestor na ich odpoveď je užší ako v prípade politickej diskusie, nie je prípustné ich bez legitímneho dôvodu obviňovať“. (IV. ÚS 200/2024).

31. Rovnako samotný dovolací súd vo svojich rozhodnutiach zaraďuje štátnych úradníkov do kategórie osôb verejne činných (pozri rozhodnutia sp. zn. 6Cdo/43/2012, 6Cdo/55/2020, 6Cdo/214/2022). V uznesení z 26. októbra 2022 sp. zn. 6Cdo/55/2020 k posúdeniu miery ochrany osobnostných práv verejne činnnej osoby uviedol, že „v prípade výkonu ústavných alebo zákonných právomocí verejných činiteľov na verejnosti ide o takú činnosť, ktorá podlieha (môže podliehať) rôznym služobným príkazom, usmerneniam, ako aj zákonnému režimu kontroly buď odbornej, alebo laickej verejnosti. Otázkou verejného záujmu je a v dôsledku uvedeného preto slobodné získavanie informácií o spôsoboch, akým spôsobom verejní činitelia vykonávajú na verejnosti svoje ústavné a zákonné právomoci. Verejní činitelia si musia byť vedomí toho, že budú vystavení pozornosti verejnosti a budú musieť akceptovať výkon práva na informácie zo strany verejnosti minimálne v tom rozsahu, v akom svoje právomoci vykonávajú na verejnosti, resp. v styku s verejnosťou (II. ÚS 44/00). Vecou verejnou je nielen všetka agenda štátnych orgánov a štátnych inštitúcií, ale aj osôb pôsobiacich vo verejnom živote, napr. činnosť politikov, úradníkov, sudcov, advokátov alebo kandidátov či čakateľov na tieto funkcie, ale aj umenie, vrátane novinárskych aktivít a showbiznisu, a ďalej všetko, čo na seba upútava verejnú pozornosť (IV. ÚS 302/2010). K veciam verejným pritom nepochybne patrí činnosť orgánov verejnej moci, vrátane rozhodovacej činnosti súdov a taktiež činnosť osôb pôsobiacich vo verejnom živote. Tieto činnosti môžu byť verejne posudzované, pričom pri ich kritike platí z princípu demokracie vyplývajúca ústavná prezumpcia, že ide o kritiku dovolenú (II. ÚS 152/08)“.

32. Z uvedenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu a najvyšších súdnych autorít je teda nepochybné, že štátni úradníci patria do kategórie osôb verejne činných, u ktorých limity prijateľnej kritiky sú širšie než u súkromných osôb. Odvolací súd, ktorý pri svojom rozhodnutí vychádzal okrem iného aj z toho záveru, sa tak svojím rozhodnutím neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe

dovolacieho súdu a dovolanie žalobcu je v tomto smere nedôvodné.

33. Pokiaľ ide o dovolateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, dovolateľ uviedol, že vo veci bola sporná rozhodujúca otázka - právo nadriadeného kritizovať pracovný výkon podriadeného prostredníctvom sociálnych sietí a tomu zodpovedajúca povinnosť podriadeného výkon tohto práva strpieť, ktorá otázka nebola doposiaľ predmetom rozhodovania dovolacieho súdu a odvolací súd ju posúdil nesprávne.

34. Dovolací súd poukazuje na to, že túto otázku predostrel žalobca aj odvolaciemu súdu, ktorý v bode 22. odôvodnenia svojho rozsudku na ňu odpovedal, že „ani vrcholový politik, či verejný funkcionár nie je povinný strpieť čokoľvek. Sloboda prejavu má svoje hranice. Za danej situácie však žalovaný nepublikoval o žalobcovi informácie takého charakteru, ktoré by znamenali zásah do jeho osobnostných práv. Vyjadrenia žalovaného predstavovali serióznú kritiku pracovnej činnosti žalobcu, ktorá mohla byť a aj sa stala predmetom verejnej diskusie“.

35. K tomu dovolací súd poznamenáva, že odpoveď na otázku, či je žalovaný ako nadriadený oprávnený kritizovať pracovný výkon žalobcu ako podriadeného prostredníctvom sociálnych sietí a či je žalobca z hľadiska ochrany svojej osobnosti povinný takúto kritiku strpieť, je závislá od posúdenia viacerých kritérií, ktoré sú rozhodujúce pri skúmaní kolízie práva na výkon slobody prejavu a práva na ochranu osobnosti (pozri bod 24.). Bez skúmania a vyhodnotenia všetkých relevantných kritérií konkrétneho prípadu samostatne a v ich vzájomnej súvislosti nemožno poskytnúť žalobcovi ním požadovanú všeobecne platnú odpoveď na jeho otázku. Tá tak, vzhľadom na uvedené, nadobúda charakter abstraktnej, teoretickej otázky. Cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je ale poskytnúť reálnu ochranu právam osôb, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa sám osebe nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán. Dovolanie žalobcu preto v tomto smere nemožno považovať za procesne prípustné.

36. Vzhľadom na uvedené závery, keď dovolanie žalobcu bolo z časti posúdené ako neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP a v časti ako nedôvodné, dovolací súd dovolanie žalobcu v celom rozsahu zamietol ako nedôvodné podľa § 448 CSP.

37. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

38. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.